Milieukrant

39e jaargang, september 2014

www.milieuzorgzeist.nl

Aktiviteiten Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkeling en Groenbeheer

Stationsgebied Driebergen-Zeist
Vliegbasis Soesterberg
Kerckebosch
Faunapassage Krakelingeweg

Duurzaamheid in Zeist

Overhandigen cheque moestuinproject ter gelegemheid van het 40-jarig bestaan van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

Bomen: (kleur)rijke dragers van het groen in Zeist

Geachte lezer . . . .

Voor u ligt de Milieukrant 2014. Hierin hebben wij weer getracht u te informeren over zaken waar de Stichting zich sinds de vorige Milieukrant mee heeft bezig gehouden. Daarbij gaat het om belangrijke kwesties die in Zeist maar vaak ook landelijk spelen. Om die reden treft u in deze krant zowel een verslag aan over een aantal ontwikkelingen binnen de gemeente Zeist waar de Werkgroep Ruimtelijke ontwikkelingen en Groenbeheer zich mee bezig heeft gehouden als artikelen over zaken waar deze werkgroep bij betrokken is en die ook een landelijke dimensie hebben. Tot de laatste categorie behoren bv Duurzaamheid en de Rijksnatuurvisie over welke onderwerpen u in deze krant dan ook artikelen aantreft. Waar wij u zeker over wilden informeren waren de ontwikkelingen met betrekking tot het laanbomenbeleid in de gemeente Zeist. In de daarvoor door de gemeente geïnstalleerde adviescommissie hadden burgers zitting waaronder zich ook bestuursleden van de Stichting bevonden. Door hun meedenken had ook de Stichting een inbreng in het door de commissie opgestelde advies.

De Stichting behandelt een groot aantal zaken al moeten er, gezien de beperktheid van haar mankracht, regelmatig keuzes moeten worden gemaakt. Keuzes namelijk of er wel tijd en mankracht is om een zaak op ons te nemen. Gevolg hiervan is dat wij, tot onze spijt, ook zaken ter zijde moeten leggen. Wat het verslag van de door ons verrichtte activiteiten betreft moet ook elk jaar weer een keuze worden gemaakt uit de veelheid van zaken die wij in portefeuille hebben. Gezien die veelheid is het ondoenlijk alle zaken te vermelden omdat dit een te dikke Milieukrant zou opleveren. Bovendien zijn veel zaken zeer gecompliceerd mede vanwege de juridische aspecten ervan en hebben de zaken vaak een zeer lange looptijd wat het moeilijk maakt ze in de beperktheid van een krant diepgaander en begrijpelijk te beschrijven.
Kortom, u krijgt door deze krant helaas geen totaal beeld van de zaken waarmee de Stichting zich bezighoudt. Maar hopelijk wel een goed idee daarvan.
Ben de Wolf

Activiteiten Werkgoep Ruimtelijke Ontwikkeling en Groenbeheer

De Werkgroep RoGro van de Stichting Milieuzorg Zeist zet zich met name in om het groene karakter van Zeist te behouden en waar mogelijk te versterken. Alhoewel ook op de website van de Stichting een overzicht van de betreffende activiteiten staat leek het ons toch goed u een korte bloemlezing te geven van een aantal belangrijke activiteiten van de afgelopen tijd.

Stationsgebied Driebergen-Zeist

In het Stationsgebied Driebergen-Zeist staat een algehele transformatie op het programma. Zo wil men niet alleen (vanwege Randstad-rail) het aantal sporen verdubbelen maar eveneens de Hoofdstraat en ook het gedeelte van de Driebergseweg vanaf de kruising met De Breullaan/Odijkerweg tot aan de Koeburgweg. Met name de voorgenomen verdubbeling van de Hoofdstraat en ook het gedeelte van de Driebergseweg zal een relatief grote impact op de aldaar gelegen landgoederen en buitenplaatsen hebben, die allen niet alleen deel uitmaken van de Stichtse Lustwarande (SLW) maar ook van de Ecologische Hoofdstruktuur (EHS). Zo zal door de verdubbeling van de Hoofdstraat aan de zijde van het landgoed de Reehorst een strook van 20 m van dat landgoed verloren gaan en door de verbreding van de Driebergseweg een strook groen van het landgoed. Daarbij komt nog het verlies aan groen doordat bij De Breul een geheel nieuwe entree ter hoogte van de Koeburgweg moet worden gerealiseerd. Juist om te voorkomen dat het groene karakter van die buitenplaatsen en natuurlijk ook de ter plaatse aanwezige natuurwaarden worden aangetast hebben de locale natuur- en milieuorganisaties er bij de gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Zeist op aangedrongen eerst op basis van de beschikbare verkeersmodellen de noodzaak van de beoogde verbreding van het wegennet aan te tonen. Voor zover een toename van de capaciteit dan echt noodzakelijk zou zijn wordt er vervolgens op aangedrongen mogelijke alternatieven in beschouwing te nemen zoals bijvoorbeeld de aanleg van een zogenaamde ‘wisselstrook’. Bij de verkeersberekeningen die tot op heden zijn uitgevoerd wordt immers alleen van de beoogde 2x2 rijstroken uitgaan. Op basis van dit uitgangspunt heeft men geconcludeerd dat zo een goede afwikkeling bij de stoplichten mogelijk is, maar daarmede is natuurlijk nog niet gezegd dat een oplossing van 2x1 rijstroken, al dan niet gecombineerd met een ‘wisselstrook’ en natuurlijk een ‘groene golf’, niet zou kunnen voldoen. Op basis van de beschikbare verkeersgegevens is het immers duidelijk dat vanaf de A-12/Driebergen de verkeersstroom in de ochtend vooral Zeist in en ‘s avonds vooral Zeist uit is zodat een wisselstrook hier o.i. uitstekend zou kunnen voldoen.

Mede op basis van de inbreng van de natuur- en milieuorganisaties in het kader van de bestemmingsplanprocedure heeft er met name in de gemeenteraad van Zeist wel een discussie plaatsgevonden over het ingebrachte alternatief van een wisselstrook. Op basis van die discussie is bij de vaststelling van het bestemmingsplan dat de ontwikkelingen in het Stationsgebied mogelijk moet maken ook een motie aangenomen waarin wordt aangedrongen om te kijken naar een oplossing die minder ruimte in beslag neemt.

Maar men heeft uiteindelijk wel met het bestemmingsplan dat de verbreding van de betreffende wegen zonder meer mogelijk maakt in meerderheid ingestemd. Gezien de impact die de verbreding van de aangegeven wegen met zich meebrengt heeft de Stichting dan ook beroep tegen de beide bestemmingsplannen voor het Stationsgebied bij de Raad van State aangetekend, dus zowel tegen het bestemmingsplan dat van toepassing is op het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug als op dat van de gemeente Zeist. Dit beroep is mede namens de Werkgroep Natuurlijk Zeist-West en ook Tussen Heuvelrug en Wetering (THW) ingediend voor zover het het bestemmingsplan van de gemeente Utrechtse Heuvelrug betreft.

Positief is overigens wel dat er voorafgaand aan het bestemmingsplan op initiatief van Prorail met de regionale en locale natuur- en milieuorganisaties uitvoerig overleg over de noodzakelijke natuurcompensatie heeft plaatsgevonden. Met de verbreding van zowel het spoor als ook de weg zal er immers een significante aantasting van de EHS plaatsvinden. Als die compensatie dan toch noodzakelijk is hebben de natuur- en milieuorganisaties ervoor gepleit dan tot een optimalisatie te komen van de ecologische verbinding zoals deze ter plaatse tussen de Utrechtse Heuvelrug en het Kromme Rijngebied aanwezig is en wel in het bijzonder de grote faunapassage zoals deze net nabij het landgoed Rijnwijck onder de A-12 is aangelegd. Uiteindelijk zal dus ter plaatse zowel een zogenaamde ‘Comfort Animal Transfertunnel’ onder de Hoofdstraat worden aangelegd als ook een kleine faunatunnel onder het spoor evenals een geleidende groenstructuur naar de grote faunapassage onder de A-12. Zolang het evenwel onduidelijk blijft hoe met name het gebied van Hoofdstraat 26 zal worden ingericht als ook hoe het zal lopen met ontwikkelingen op het landgoed van de Reehorst, waar o.a. de Triodosbank zijn nieuwe hoofdkantoor (met een vloeroppervlakte van maar liefst 12.000 m2) wil bouwen, blijft het echter toch ongewis of er voor dieren (en planten) ook daadwerkelijk een doorgaande ecologische structuur kan ontstaan, die ook echt aan de eisen die doelsoorten daaraan stellen (inclusief verstoringsafstanden) kan voldoen.

Vliegbasis Soesterberg

De voormalige Vliegbasis Soesterberg zal zoals bekend worden teruggegeven aan de natuur. Ook al ligt het gebied dat geheel in de EHS toch is desondanks bepaald dat de financiering niet door het Rijk zal geschieden maar de financiering van de 'teruggave' aan de natuur door rode ontwikkelingen moet worden betaald. Daarbij gaat het dan met name om de bouw van een nieuwe woonwijk aangrenzend aan Soesterberg-Noord. De Stichting heeft zich steeds tegen de bouw van die nieuwe woonwijk verzet, ook tot aan de Raad van State, aangezien de natuurwaarden op de Vliegbasis en dan in het bijzonder van de daar voorkomende droge schraalgraslanden zeer hoog zijn. Door recent uitgevoerde natuurinventarisaties is dat nog eens bevestigd. Zo komt er o.a. niet alleen een grote populatie veldleeuweriken voor, een soort die in Nederland vanwege o.a. schaalvergroting van de landbouw steeds verder achteruit gaat, maar ook de grootste populatie kommavlinders van West-Europa. Naast vele bijzondere vlindersoorten en ook insecten komen er eveneens vele zeldzame korstmossen (o.a. Knobbelig heidestaartje) en ook paddenstoelen voor, zoals kenmerkende wasplaten en ook satijnzwammen, waarvan een soort zelfs maar een andere vindplaats in Europa heeft. Juist gezien die unieke natuurwaarden heeft de Stichting er in het verleden al eens voor gepleit het gebied als Natura 2000 aan te wijzen. Helaas heeft de Minister toen geen gevolg aan deze suggestie gegeven. Gezien de uitkomsten van de zogenaamde EHS-Saldobenadering, waarbij de natuurwaarden die verloren gaan elders binnen het plangebied kunnen worden gecompenseerd – overigens zonder dat de garantie behoeft te worden gegeven dat die waarden ook echt tot ontwikkeling komen – heeft de Raad van State uiteindelijk gewoon goedkeuring aan het bestemmingsplan voor de Vliegbasis gegeven. De bouw van de nieuwe woonwijk wordt dan ook gewoon doorgezet en zo zullen er na de zomervakantie voor belangstellenden de eerste werkateliers worden georganiseerd.
Naast de bouw van de nieuwe woonwijk speelt thans ook de inrichting van het Museumkwartier met o.a. het nieuwe Nationaal Militair Museum (NNM) en dan in het bijzonder de aanleg van een evenemententerrein/Arena waar men in de toekomst o.a. tankshows wil gaan houden. In het bestemmingsplan van de Vliegbasis is een algemene bevoegdheid opgenomen die het mogelijk maakt de oppervlakte van de bestemmingsvlakken met 20% te wijzigen. Om genoemd evenemententerrein te kunnen aanleggen heeft men van die bevoegdheid gebruik gemaakt om dit terrein ook buiten het daartoe eerder in het bestemmingsplan aangegeven bestemmingsvlak voor het Museumkwartier te kunnen realiseren. Uit eerdere inventarisaties kwam evenwel naar voren dat nu juist daar een stuk zeer waardevol oud bos aanwezig was, zij het dat dit bos reeds in 2012 om voor de Stichting nog steeds onduidelijke redenen is gekapt. Overeenkomstig de uitgangspunten zoals deze aan de EHS-Saldobenadering ten grondslag lagen en dus ook aan de eerdere uitspraak van de Raad van State in het kader van het bestemmingsplan voor de Vliegbasis, zouden nu juist dergelijke bossen behouden moeten blijven. Aangezien juist om te bezien of voor de locatie van de Arena, zo deze überhaupt al aanvaardbaar moet worden geacht, geen betere alternatieven mogelijk zijn en ook om te bepalen of met de gegeven locatie niet in strijd met de EHS-Saldobenadering is gehandeld, heeft de Stichting tegen het betreffende Wijzigingsplan dan ook beroep bij de Raad van State aangetekend.
Verder is het natuurlijk ook van belang dat er bij de openstelling van de Vliegbasis zoals deze aan het einde van het jaar is gepland nadrukkelijk rekening wordt gehouden met het effect dat de bezoekers op de aanwezige natuur hebben. Ook nu al zie je immers mensen die gewoon hun honden los laten lopen op de Vliegbasis en zich van de aanwezige hekwerken, etc. niets aantrekken. Zelfs zijn er mensen die honden los laten lopen op het net over het spoor aangelegde ecoduct 'Op Hees' en ook gewoon op de droge schrale graslanden aan het golfen zijn geslagen met al direct gevolgen voor aldaar aanwezige natuurwaarden. Teneinde de recreatie in goede banen te leiden is het van groot belang dat er een goede recreatieve zonering met een beperkt aantal toegangspoorten komt, zodat het op die gedeelten van de Vliegbasis waar op basis van aanwezige natuurwaarden ook echt rust is gewenst ook echt rustig blijft. Juist om dat te waarborgen dient deze rust uiteindelijk ook daadwerkelijk te worden gehandhaafd, hetgeen met het beperkte aantal BOA's nog niet zo eenvoudig zal zijn.

Kerckebosch

Ook hier wordt een nieuwe woonwijk ontwikkeld die veelal ten koste van het hier aanwezige bos gaat. Daar staat dan wel tegenover dat op andere plekken waar nu flats staan er dan een transformatie van rood naar groen zal plaatsvinden waardoor het ter plaatse nog resterende binnenbos met het buitenbos zal worden verbonden. Hierdoor wordt naar verwachting een betere uitwisseling van bepaalde soorten tussen beide bosgedeelten mogelijk. Gezien het grote aantal extra woningen echter dat hier naast de woningen die de huidige sociale huurflats moeten vervangen zal worden gebouwd heeft de Stichting zich altijd tegen deze plannen uitgesproken.
Zoals bekend zijn tijdens de ontwikkeling van de plannen de marktomstandigheden vanwege de financiële crisis en de daarop volgende crisis op de woningmarkt drastisch gewijzigd. Zo kunnen starters op de woningmarkt nog nauwelijks een hypotheek krijgen en is daarnaast ook de vraag naar appartementen sterk gedaald. Die gewijzigde omstandigheden hebben uiteindelijk tot een 'herbezinning' voor het project Kerckebosch geleid. Zo wil men nu o.a. i.p.v. gesta-

pelde meer grondgebonden woningen gaan bouwen waardoor er ook minder ondergrondse parkeerplaatsen komen. Daardoor zouden dan weliswaar binnen de woongebieden meer bomen kunnen worden gespaard maar omdat elders ondergrondse parkeerplaatsen komen is daar meer ruimte nodig wat dus verlies van de daar aanwezige bomen betekent. Teneinde nu aan die herbezinning vorm te kunnen geven heeft de Wijkontwikkelingsmaatschappij (WOM), hetgeen een samenwerkingsverband is tussen de gemeente en de Seijster Veste, besloten o.a. de eerder in het bestemmingsplan voor het bouwen van woningen aangegeven woongebieden, dus de zogenaamde woonscheggen, aan beide zijden uit te breiden met 10 m. Teneinde dat mogelijk te maken, maakt zij (eveneens) gebruik van een daartoe in het bestemmingsplan opgenomen algemene wijzigingsbevoegdheid.
Een dergelijke uitbreiding gaat evenwel, zo zal duidelijk zijn, ten koste van de zogenaamde bosscheggen, die o.i. toch al niet al te breed waren. Niet alleen worden deze dus nog smaller, bovendien zal de verstoring (door licht en geluid) zoals deze van de wijk uitgaat ook relatief groter worden waardoor er nog kleinere oppervlakten komen waar het relatief rustig is. De WOM stelt dat binnen de woonscheggen zelf de woningdichtheid minder zal zijn aangezien er uiteindelijk be-duidend minder woningen zullen komen. Dat is natuurlijk ook het geval als van appartementencomplexen wordt over gegaan naar grondgebonden woningen, maar de Stichting staat daarbij op het standpunt dat als men in de nieuwe woonwijk echt een bepaalde natuurkwaliteit wil realiseren het dan van belang is dat men dan niet steeds concessies doet en afwacht of de natuur in de toekomst ook zo zal gaan functioneren als op basis 'professional judgement' wordt verwacht. Weliswaar bestaan hierover in de literatuur nog weinig richtlijnen, maar duidelijk is wel dat hoe kleiner een oppervlakte is hoe geringer de levensvatbaarheid van in potentie voorkomende soorten is, welke levensvatbaarheid uiteraard weer wel afhankelijk is van de kwetsbaarheid voor de op dat terrein voorkomende soorten voor verstoring. Dat overigens 'professional judgement' niet altijd de maat der dingen is blijkt bijvoorbeeld ook bij de realisatie van de heide in de nieuwe wijk waarvoor een gedeelte van het bos heeft moeten wijken. Men heeft daar na het afgraven van een gedeelte van de relatief voedselrijke bosgrond heidemaaisel (afkomstig van Heidestein/Bornea) ingezaaid, maar mede door het natte en daarna zeer droge voorjaarsweer zijn weliswaar een aantal voor heide karakteristieke soorten tot ontwikkeling gekomen, zoals o.a. schapezuring, maar niet tot nauwelijks struikheide. Hetgeen natuurlijk niet uitsluit, ook gezien de lange kiemkracht van heidezaad, dat daarvan later alsnog sprake zal zijn.
Naast de hiervoor besproken 'Planwijziging' is daarnaast ook een zogenaamde 'Partiële herziening' van het bestemmingsplan in procedure gebracht, ook om de transformatie van een aantal gebieden mogelijk te maken, zoals van bepaalde maatschappelijke bestemmingen (denk aan de terreinen van de scholen en ook de Christus Verrijzenis Kerk) naar wonen. Maar ook daarbij worden o.i. te weinig waarborgen gegeven die de aanwezige natuurwaarden, zoals die van aanwezige oude bomen (vooral grove dennen) adequaat beschermen.

Faunapassages Krakelingweg

Indertijd zijn onder de nieuwe Krakelingweg een aantal faunapassages aangelegd teneinde het mogelijk te maken dat beschermde diersoorten zoals de hazelworm zich vrij in het gebied kunnen begeven. Om voor de Stichting niet geheel duidelijk redenen was het bij de aanleg niet mogelijk aan de toelopen voor de toen aangelegde faunatunnels een optimale hellingshoek, ook gezien de doelsoorten die daarvan gebruik moeten maken, te geven.
Recent is nu een evaluatie voor de Krakelingweg uitgevoerd, waarbij ook door Bureau Waardenburg naar het functioneren van de aangelegde faunatunnels is gekeken. Bij dat onderzoek is o.a. gebruik gemaakt van cameravallen, sporenplanken en zogenaamde reptielenplaatjes. Tevens is de omgeving geïnventariseerd op het voorkomen van reptielen en overige soorten. Op basis van de uitgevoerde inventarisaties is duidelijk dat (huis)katten nog al eens van de tunnels gebruik maken, maar gelukkig ook vossen, marterachtigen (waarschijnlijk boommarter), egels, (bos) muizen, kikkers en ook padden. Als optimalisatie van de tunnels wordt ook aanbevolen om de hellingshoek van de toelopen waar mogelijk af te vlakken, vooral aan de westzijde, zodat aldaar vanwege mindere schaduwwerking door bomen een gunstigere habitat voor reptielen kan ontstaan.
Ook al aangezien bij de afvlakken van de toelopen naar de betreffende faunatunnels mogelijk ook de kap van een aantal bomen in het geding was, heeft de gemeente de Stichting verzocht het bureau dat advies over de af te vlakken taluds heeft opgesteld in het veld bij te staan. Uitgaande van een hellingshoek van 20 % is gekeken of de nog aanwezige waardevolle bomen zorgvuldig konden worden ingepast. O.i. is dat goed gelukt en de Stichting kan dan ook volledig achter het thans voorliggende advies staan. Naar verwachting zullen de werkzaamheden in het najaar worden uitgevoerd en nu maar afwachten alvorens de ook de eerste hazelwormen en hagedissen van de faunatunnels gebruik gaan maken.
Patrick Greeven

Duurzaamheid in Zeist

Duurzaamheid staat (wederom) hoog op de agenda in het Coalitieakkoord van Zeist. Ook al wordt daaraan in het Coalitieakkoord een bepaalde invulling gegeven, de ambities kunnen, gezien de opgaven waar wij met zijn allen voor staan, natuurlijk nooit hoog genoeg zijn. Het leek de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook goed u over de huidige stand van zaken in Zeist te informeren, vervolgens een en ander in een historische perspectief te plaatsen en tot slot te bezien waar in Zeist met name nog kansen (en opgaven) liggen.

Huidige situatie

Bezien we de echt grote milieuproblemen van onze tijd dan is dat ongetwijfeld nog steeds de zeer sterke afname van de biodiversiteit, ook al lijkt deze met name in de westerse wereld de laatste jaren iets minder snel af te nemen. Daarnaast speelt de problematiek van de klimaatverandering waarvan de gevolgen steeds duidelijker worden, waarbij in Nederland de stikstofproblematiek (en in zekere zin ook de fijnstof-problematiek) nog bij komt. Wat betreft de trits: Planet, People en Profit wordt overeenkomstig de binnen de provincie Utrecht door Telos uitgevoerde 'Staat van Utrecht 2010' met name aan Planet, dus het ecologische kapitaal, een rode kaart toebedeeld, zodat er in het bijzonder op dat vlak nog een hele opgave ligt. Met haar 'Toekomstvisie 2040' en bijbehorend programma wordt er wel op ingezet om in 2040 als provincie klimaatneutraal te zijn.

Nu vraagt u zich natuurlijk af hoe Zeist er op het gebied van duurzaamheid bij staat. De diverse gemeentelijke duurzaamheidsmetingen zoals deze de laatste jaren zijn uitgevoerd bieden daarvoor een bepaalde indicatie. Het vervelende is wel dat door verschillende instituten daarbij niet alleen telkens andere indicatoren worden gebruikt maar ook andere inputgegevens. Wordt immers bij de 'Locale Duurzaamheidsmeter (LDM)[1] van de NCDO/COS gebruik gemaakt van gegevens die van de gemeenten zelf afkomstig zijn, bij de 'Nationale Duurzaamheidmonitor' van het Telos wordt de duurzame ontwikkeling van gemeenten getoetst op 90 onderwerpen en worden daarbij algemene gegevens gebruikt, hetgeen dus (naar verwachting) een betrouwbaarder beeld en ook een objectievere vergelijking, dus benchmarking, mogelijk maakt. Dan hebben wij ook nog de "Gemeentelijke Duurzaamheids Index (GDI)[2] van de Stichting Duurzame Samenleving die toetst op een 16-tal onderwerpen (zie ook de figuur op pagina 6). Voor een goede analyse zul je ook hier evenwel naar de wijze waarop gegevens tot stand zijn gekomen moeten kijken, evenals naar samenhang tussen diverse indicatoren/onderwerpen.

Duidelijk uit alle analyses is wel dat er voor Zeist kennelijk op het gebied van het klimaat, hernieuwbare energie, gezondheid en water nog grote opgaven liggen. Wat de natuur betreft kan worden opgemerkt dat Zeist overeenkomstig de GDI weliswaar relatief hoog scoort, maar dat het daarbij wel de vraag is of dat samenhangt met het feit dat Zeist direct grenst aan bossen Utrechtse Heuvelrug en ook landgoederen Kromme Rijngebied en dus of de resultaten wel te danken zijn aan het eigen gemeentelijk beleid ten aanzien van natuur en landschap[3].

Teneinde (nog) meer inzicht te krijgen in de duurzame ontwikkeling van Zeist is in de vorige raadsperiode aan de Rekenkamer de opdracht gegeven het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Zeist onder de loep te nemen. Bij dat onderzoek zijn vooral ook op het gebied van duurzaamheid actieve burgers geïnterviewd, al dan niet als vertegenwoordiger van een bepaald wijkinitiatief. Helaas is de publicatie van dat onderzoek telkenmale uitgesteld, wellicht omdat de burgers toch te kritisch zijn over het beleid van de gemeente, maar dat zal pas duidelijk zijn als het onderzoek is gepubliceerd.

Historische perspectief

Het thema duurzaamheid, ook al werd dat aanvankelijk niet zo genoemd, staat in Zeist al vele jaren op de agenda. Eigenlijk al vanaf het begin van de jaren '70 van de vorige eeuw toen in Zeist op initiatief van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de eerste glasbak in Nederland werd neergezet. Ook heeft de Stichting toen o.a. de blikbak in Nederland geïntroduceerd, zij het dat deze helaas niet zo'n vlucht heeft genomen als de glasbak. Die glasbak kwam er overigens geheel op particulier initiatief, aangezien Dorrestein een afval-container ter beschikking stelde, AH een parkeerplaats en Maltha het glas kwam ophalen. Over burgerinitiatief gesproken. En dat alles onder de noemer 'kringloop-economie', waar heden ten dage wordt gesproken van 'circulaire economie'.

In de jaren '80 stonden met name de bodem- en grondwaterverontreinigingen hoog op de agenda. Doordat Zeist in verleden vele zilvermetaal- en galvaniseerbedrijven kende die bij hun productieproces o.a. trichloorethyleen (tri) gebruikten kwamen er nogal wat ernstige bodem- en grondwaterverontreinigingen in Zeist voor. De aanpak van die verontreinigen, zeker als het grondwater betreft, is er een van lange adem.

1. Zie ook de publicaties: 'Planetary boundaries: Exploring the Safe Operating Space Humanity (Rockström, J. et al., 2009)', 'Balans voor de leefomgeving (PBL, 2012)' én 'Monitor Durzaam Nederland (PBL 2011)'.
2. Zie voor nadere details ook het betreffende artikel elders in deze Milieukrant.
3. Dat wil naturlijk niet zeggen dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. niet ontzettend blij is met de diverse faunapassages zoals deze op diverse plaatsen door de gemeente na een verzoek daartoe door de natuur- en millieuorganisaties zijn gerealiseerd, zoals recent de paddentunnels op De Breullaan.

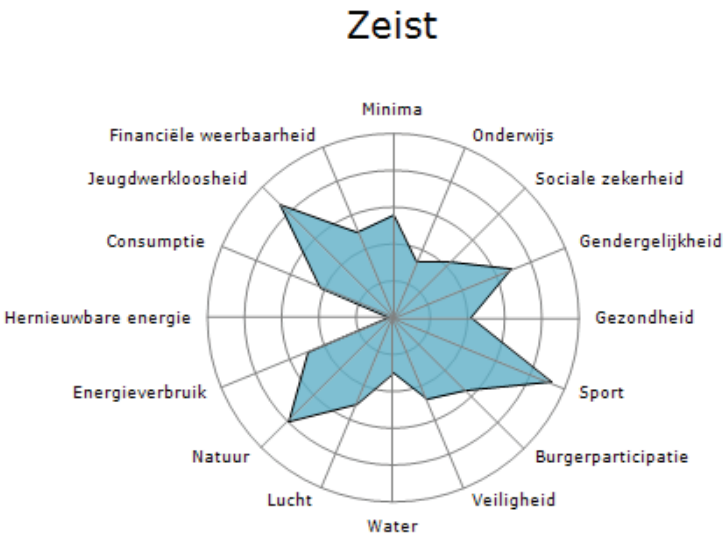

Zo wordt het grondwater dat door Vitens wordt opgepompt aan de Bergweg nog steeds gezuiverd op basis van koolstoffilters.
Eind jaren ‘80 deed het begrip ‘duurzaamheid’ zijn intrede. Dat n.a.v. het zogenaamde Brundtlandrapport: ‘Our common future’ uit 1986. Als definitie voor duurzaamheid wordt daarbij aangehouden: “Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van de toekomstige generatie om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen”.
Ook al is deze definitie (helaas) multi-interpretabel, duidelijk is wel dat het begrip inmiddels wereldwijd ingang heeft gevonden. De grote kracht van het begrip is dat men tot het inzicht is gekomen dat je er uiteindelijk met een sectorale aanpak van de afzonderlijke milieuproblemen niet komt maar dat ook echt een integrale aanpak noodzakelijk is gebaseerd op de drie peilers: ‘Planet, People en Profit, ook wel als de 3P’s aangeduid.
Teneinde aan een duurzame ontwikkeling in Zeist een verdere impuls te geven heeft de Stichting in 1990 de visie: ‘Zeist in Balans’ gepubliceerd. Kern van die visie is een integrale en met name ook gebiedsgerichte aanpak waarbij de milieugebruiksruimte van Zeist niet groter is dan de draagkracht van de natuur/aarde zoals deze op een bepaalde plek voorkomt. Op basis van eenduidige milieukwaliteitseisen worden dan nadrukkelijk grenzen aan bepaalde ontwikkelingen gesteld. Kern daarbij is dan (uiteindelijk) dat de kringlopen zowel op basis van de stad als geheel (denk o.a. aan waterkringlopen) als op niveau individuele woning (denk aan o.a. afvalstoffen) zoveel mogelijk worden gesloten.
Uiteindelijk is de grondgedachte van ‘Zeist in Balans’, althans wat de gebiedsgerichte aanpak betreft, ook doorvertaald in de diverse Milieubeleidsplannen van de gemeente Zeist. Wel leert de ervaring dat men bij veel ontwikkelingen toch in eerste instantie kijkt naar wat gezien de wettelijk geldende milieukwaliteitseisen mogelijk is, maar zelden kijkt naar hogere ambities, ook al zijn er dan uitzonderingen, zoals bij het WNF-gebouw of het gemeentehuis.
Langzamerhand is (gelukkig) ook in de samenleving zelf steeds meer het besef doorgedrongen dat men er inderdaad met een milieubeleid sec niet is aangezien je dan altijd achter nieuwe economische ontwikkelingen aan loopt. In die zin zou dus bij productieprocessen al meteen vanaf het begin met de gevolgen voor het milieu rekening moeten worden gehouden. Producten zouden dus zo moeten worden ontworpen dat de afzonderlijke grondstoffen, die dan bij voorkeur een natuurlijke grondslag hebben, als de levenscyclus van het product aan zijn einde is gewoon weer zouden kunnen worden hergebruikt. Met het zogenaamde: ‘Cradle to cradle-concept’, dus van de wieg tot het graf, is daar ook een eerste aanzet toe gegeven, wat nu is doorvertaald in het begrip ‘Circulaire economie’. Zelfs topeconomen, zoals Wijfels, zien dat als dé weg naar een duurzame ontwikkeling.
Ook al gaat de stap naar een circulaire economie in de goede richting, het blijft natuurlijk nog wel de (grote) vraag of dan niet tegelijkertijd ook het gangbare geldsysteem met bijbehorende rente op kapitaal zou moeten veranderen. In zo’n systeem blijft immers de exponentiële groei (van kapitaal) als belangrijkste drijfveer voor een bepaalde economische ontwikkeling gelden, terwijl er bij de aarde weliswaar sprake is van een evolutionair proces, maar daarbinnen van (een) dynamisch(e) evenwicht(en). Als daarbij bepaalde kantelpunten worden overschreden, zoals bijvoorbeeld bij klimaatverandering, kan zo’n systeem volledig uit evenwicht raken. Om met die gegevenheden rekening te houden zou de economie dus vooral dienstbaar moeten zijn (aan de aarde als geheel) en zou het geld dus eigenlijk weer haar functie als ruilmiddel (sec) moeten innemen. Teneinde dat mogelijk te maken zou natuurlijk allereerst de rente moeten worden afgeschaft, maar bijvoorbeeld ook de totale hoeveelheid geld die in omloop wordt gebracht direct moeten worden gekoppeld aan de draagkracht van de aarde[4]. Als door bepaalde ontwikkelingen dan

4. Van die daagkracht van de aarde wordt overigens in de tweejaarlijks door het WNF gepubliceerde Living Planet-rapporten een aardig beeld gegeven.

immers de draagkracht van de aarde afneemt, betekent dat feitelijk vanwege beperkte beschikbare financiële middelen minder kansen voor (toekomstige) ontwikkelingen en zal men (naar verwachting) de draagkracht van de aarde dan als vanzelf als uitgangspunt voor die ontwikkelingen gaan nemen[5].

Toekomst

Wat haar beleid betreft heeft Zeist de afgelopen jaren Duurzaamheid wel op de agenda gezet, eerst aarzelend, maar later toch iets meer voortvarend. Zo heeft zij in 2011 met de notitie: 'Zeist Duurzaam 2012-2016' de ankers voor een duurzame ontwikkeling voor Zeist geslagen. Veel wordt daarin echter aan initiatieven uit de samenleving overgelaten (zie voor een overzicht ook de website: www.zeist.nl/wonen_en_leven/zeist_duurzaam), die weliswaar door de gemeente van harte worden ondersteund maar het zou ook mooi zijn als er gezamenlijke coalities ontstaan waarin ook de gemeente zelf actief participeert.

Verder is er ten aanzien van het klimaatbeleid de 'Routekaart Zeist-Klimaatneutraal in 2050' met als tussendoelstelling een reductie van CO^2 van 20% in 2020. Gezien echter de toch tamelijk passieve rol van Zeist moet nog maar moet worden afgewacht of Zeist die ambitie, die toch al schril afsteekt bij die van bijvoorbeeld Texel en ook bijvoorbeeld Utrecht, zal gaan halen. Wel mooi is natuurlijk dat Zeist met haar nieuwe gemeentehuis (met een GPR van 8) en bijvoorbeeld ook het zwembad wel zelf het goede voorbeeld wil geven.

Met name de burgers binnen de gemeente Zeist zitten evenwel niet stil en dat is fantastisch om te zien. Zo ontstaan er niet alleen overal in Zeist initiatieven voor buurtmoestuinen, zoals 'Moeders moestuin' bij de Amandelhof, Gisa's kruidentuin in Zeist-West, beide op initiatief van Transition Town Zeist, maar ook de arcadische stadstuin Allegro in het hart van het centrum van Zeist op initiatief van de Stichting Beter Zeist.

Verder worden in tal van buurten initiatieven tot het collectief inkopen van zonnepanelen genomen, zoals in de Wilhelminabuurt, de Pedagogenwijk, etc. Ook is op particulier initiatief 'WattsNext' ontstaan (zie ook de website: www.WattsNext.nl) en op de schaal van de Utrechtse Heuvelrug als geheel 'Heuvelrug in Transitie' dat probeert een coördinerende/faciliterende rol bij tal van duurzame initiatieven te spelen. Ook mag het repair-cafe er natuurlijk zijn waar mensen hun spullen kunnen laten repareren, evenals het Kringloopcentrum dat zijn activiteiten steeds verder wil uitbreiden. Verder niet op de laatste plaats natuurlijk ook de Weggeefwinkel die zelfs actief blik is gaan inzamelen.

Ook al leven we dan in de participatiesamenleving, het zou natuurlijk mooi zijn als de gemeente voor bepaalde dringend noodzakelijke transities, zoals die ten aanzien van het klimaat, maar ook de leefomgeving (denk met name aan o.a. luchtkwaliteit, geluid, groen) en de biodiversiteit ook zelf het initiatief zou nemen, zoals bij vele gemeenten toch het geval is (vergelijk ook het initiatief: 'Meermaker' van de gemeente Haarlemmermeer). Natuurlijk, Zeist zit niet (geheel) stil, zoals o.a. haar participatie in het 'Energiezuinig voorbeeldhuis' (als onderdeel van het programma 'Zeist Energiek') aantoont, maar door het zoeken naar nieuwe coalities kunnen ook echt grote opgaven worden opgepakt.

Wat betreft het klimaat liggen er niet alleen grote opgaven in de particuliere sector, maar met name ook in de huursector waarbij een initiatief als 'Nul op de meter' vele kansen biedt. En ook al is het dan zo dat de gemeente overeenkomstig het Coalitieakkoord in periode 2014-2018 3.000 woningen (op een woningbestand van 26.000) duurzaam wil maken (op basis van een nog in het leven te roepen 'revolving fund'), gezien de urgentie van de klimaatverandering zou dat natuurlijk veel breder kunnen en moeten worden opgepakt. Een aanpak in lijn met het vorig jaar afgesloten 'Nationaal Energieakkoord' en vooral ook met de rol die (ook de overheid) aan een 'Energieke samenleving' hecht[6] .

Daarnaast liggen er niet alleen in de stad maar ook in het buitengebied nog vele opgaven, zoals het realiseren van een aaneengesloten natuurnetwerk, dat nog niet overal is voltooid, evenals het versterken van de relatie stad-platteland (denk aan o.a. stadslandbouw), zij het wel nadrukkelijk rekening houdend met dat natuurnetwerk. Gelukkig wordt door de gemeente wat het ecologische beheer van het gemeentelijke groen betreft wel volop gebruikt gemaakt van de expertise die binnen de samenleving aanwezig is, evenals bij het beheer van het gemeentelijke bomenbestand, waardoor daarbij naar verwachting in de nabije toekomst de gewenste kwaliteitsslag kan worden gemaakt.

Een voortdurend punt van aandacht (en ook zorg) blijven verder natuurlijk alle ruimtelijke ontwikkelingen in Zeist en omgeving, ook gezien de ligging nabij hoogstedelijke gebieden. De Stichting zet er daarbij gezien de binnen de gemeente aanwezige kwaliteiten van natuur en landschap op in, voor zover bepaalde ontwikkelingen dan al op zich aanvaardbaar moeten worden geacht, om vanaf het begin bij die ontwikkelingen met aanwezige kernkwaliteiten zorgvuldig rekening te houden. Teneinde tot een zogenaamd 'natuur- en landschap-inclusief ontwerp' te komen, heeft Zeist met haar Structuurvisie 'Zeist schrijf je met Q' én vooral ook het Groenstructuurplan 'Groen voor Zeist' (voor en het stedelijke binnengebied) en het 'Landschapsontwikkelingsplan Kromme Rijngebied +' (voor het buitengebied) daarvoor op zich ook de goede handvatten beschikbaar, zij het dat daarmee in de praktijk (helaas) lang niet altijd rekening wordt gehouden.

Juist om echt 'koploper' te worden zou in Zeist o.i. allereerst door de gemeente alsnog tezamen met partners op het gebied van duurzaamheid een breed 'duurzaamheidsplatform' in het leven moeten worden geroepen. Bij die partners kan dan worden gedacht aan maatschappelijke organisaties, zoals het WNF en de woningbouwcoöperaties, aan 'koplopers' uit het bedrijfsleven, zoals de Triodosbank, en natuurlijk ook vertegenwoordigers uit de vele duurzame wijk-

5. Vergelijk overgens ook systematiek zoals deze aan de berekeningen van de 'ecologische voetstap' ten grondslag ligt.

6. Zie hiertoe met name ook het rapport 'De Energieke Samenleving – op zoek naar een sturingsfilosofie voor een schone economie. (PBL, 2013)

initiatieven. Een dergelijk platform zou dan niet alleen als kennisplatform (en dus vliegwiel) kunnen fungeren maar tegelijkertijd ook een ambitieuze koers kunnen uitzetten. Daarnaast zou het natuurlijk mooi zijn als in Zeist eveneens een 'Energiecoöperatie' wordt opgericht waarmee met 'Wattsnext' ook een eerste aanzet is gegeven maar dat natuurlijk veel breder zou kunnen worden opgezet dus inclusief mogelijke partners zoals de gemeente, woningcorporaties etc. Juist door (coöperatief) samen te werken kunnen wij op het gebied van duurzaamheid ook echt – zoals het Coalitieakkoord aangeeft – 'Samen (de) kansen (die er zijn) pakken'.
Patrick Greeven

Overhandigen cheque moestuinproject ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

Op 29 december 2011 bestond de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. 40 jaar. Ter gelegenheid van de heugelijke feit is bij de Stichting Milieuzorg Zeist het idee ontstaan een financiële bij-drage te leveren aan een project dat de jeugd bewust maakt van haar leefomgeving. Dat bleek uiteindelijk nog niet mee te vallen. De eerste gedachte was aan een school in Zeist-West een bijdrage te leveren voor het plaatsen van zonnepanelen. Alhoewel er een school was gevonden die vanwege het duurzaam en ook leefbaar maken van de school zonnepanelen wilde plaatsen en de Stichting daaraan een financiële bijdrage wilde geven, liep het contact daarover, ondanks herhaalde reminders van de Stichting, uiteindelijk helaas dood. Daarna was de gedachte een bijdrage te geven voor het plaatsen van attentieborden bij mierenhopen in een bepaalde groenstrook in Zeist, een initiatief van een bewoner uit de Dichterswijk. Juist door bewoners en ook de jeugd bewust te maken dat zo maar midden in de stad rode bosmieren voorkomen kun je verwondering voor de natuur opwekken. Ook dat ging echter uiteindelijk niet door aangezien de gemeente verwachtte dat door het plaatsen van borden de aanwezige mierenhopen juist eerder gevaar door vandalisme zouden lopen dan dat ze zouden worden beschermd.
Inmiddels ontstond er binnen de gemeente steeds meer belangstelling voor stadslandbouw. Ook scholen zag je daarop inspringen. Met name de Brede School in Den Dolder wilde al een tijdje graag een schooltuin waar de leerlingen hun eigen groenten leren opkweken. In de praktijk is zo'n project ook niet zo eenvoudig van de grond te krijgen. Eerst moest nog een geschikte plek worden gevonden, waarvoor uiteindelijk een stuk plantsoen gelegen bij het bejaardencentrum van Pelita het meest geschikt bleek. Oudere mensen kunnen zo genieten van de kinderen die er groenten verbouwen, terwijl tegelijkertijd ook het plantsoen er vrolijker uit komt te zien. Om het de schoolkinderen iets gemakkelijker te maken werd besloten niet direct in de grond te telen maar in fraaie houten bakken. Die zijn uiteindelijk getimmerd door leerlingen van de Dijnselburgschool-Praktijkonderwijs. Zo zie je dat door vereende krachten er uiteindelijk een mooi initiatief van de grond komt. Tijdens de feestelijke opening op 24 april 2014 die door de wethouder Jacqueline Verbeek-Nijhof werd verricht is door de voorzitter van

de Stichting, Erik Notenboom, aan de initiatiefneemster van het project, een lerares van de Brede school, een cheque van 500 euro voor het moestuinproject overhandigd. Die cheque zal uiteindelijk worden gebruikt voor de aanschaf van materialen, zaden etc. Dat bleek ook hard nodig want er zaten nadat de eerste planten, zoals sla, aardbeiplanten, afrikaantjes etc waren geplant, meteen al kraaien in en op de bakken om die planten vrolijk op te eten. Dus is het verstandig de moestuinbakken met gaas af te dekken. Al met al is toch een goede bestemming gevonden voor de financiële bijdrage van de Stichting in het kader van haar 40-jarig jubileum. Kinderen leren zo, tot vreugde van de aanwonende bejaarden, hun eigen groenten te verbouwen, en maken al doende tegelijkertijd kennis met de wonderen van de natuur. En nu natuurlijk na alle arbeid wachten op het eerste oogstfeest.

Bomen: (kleur)rijke dragers van het groen in Zeist

In de loop van 2013 heeft de gemeente Zeist het initiatief genomen om burgers te vragen mee te denken over de invulling van het bomenbeleid van de gemeente. Omdat overleg over het beheer van het gemeentelijke groen in het verleden al vaker had plaatsgevonden en de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daarin eveneens had geparticipeerd hebben we ons ook nu weer aangemeld. De reden van het initiatief was dat bij een snelle inspectie naar de gezondheidstoestand van de bomen uit 2010 was gebleken dat een relatief groot percentage van de gemeentelijke laanbomen in een slechte conditie verkeert. Dat houdt in dat op een termijn van zo'n 30 jaar zeer veel bomen moeten worden vervangen, hetgeen met een (zeer) hoge kostenpost gepaard gaat. Daarmee staat de voor Zeist zo bekende lanenstructuur voor de nabije toekomst onder druk. Alle reden dus om gezamenlijk met burgers de problematiek niet alleen in kaart te brengen, maar ook om mogelijke oplossingen aan te dragen. In het rapport: 'Bomen – (kleur)rijke dragers van het groen in Zeist' is daarbij advies aan het College uitgebracht.

Op basis van de oproep door de gemeente hebben zich uit de burgerij uiteindelijk een negental personen aangemeld, zowel individuele burgers als vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. Tijdens een zes-tal bijeenkomsten is eerst door de gemeente de problematiek uiteengezet. Vervolgens is door ieder van de deelnemers aan de hand van foto's het laanbomenbestand van een bepaald gedeelte van de gemeente Zeist in beeld gebracht. Daarna is aan de hand van de functies van de

bomen een visie voor het gemeentelijke laanbomenbezit opgesteld en op basis van diverse invalshoeken mogelijke oplossingsrichtingen aangegeven.
Voorafgaand aan het praten over en het zoeken naar oplossingen is het absoluut noodzakelijk eerst te analyseren waar de oorzaken kunnen liggen van de voorliggende problematiek. Immers als wij oplossingen aan gaan dragen die voorbij gaan aan mogelijke oorzaken, zijn dat dan structurele oplossingen?
Natuurlijk is het zo dat een gedeelte van de relatief slechte toestand van het gemeentelijke bomenbezit kan worden verklaard doordat een aantal bomen in Zeist inmiddels een aanzienlijk leeftijd heeft, zodat de kans dat zij van ouderdom sterven relatief groter wordt. Dat is uiteraard wel afhankelijk van het soort boom. Zo hebben berken een relatief beperkte levensduur, maar kunnen eiken en beuken wel ouder dan 100 jaar worden, mits ze uiteraard op een goede standplaats staan. Gezien de leeftijdsopbouw van het gemeentelijke laanbomenbestand verklaart dat evenwel niet dat nu toch relatief plotseling een groot aantal bomen zou moeten worden vervangen. Zonder volledigheid te kunnen en willen nastreven moeten wij dan bij twee zaken stilstaan: het onderhoud van de grasbermen en veel belangrijker dat men geen aandacht heeft voor het niet zichtbare deel van de bomen: het wortelstelsel.
Het onderhoud van de grasbermen moest efficiënt en snel. Dit om de kostenpost zo laag mogelijk te houden. Waarschuwingen vanuit de burgerij en o.a. ook van de Stichting dat daarbij vaak schade wordt toegebracht aan de onderzijde van de stam met alle gevolgen van dien voor de boom werden de afgelopen decennia steeds terzijde geschoven. Nu lopen in het buitenste deel van de stam dat door genoemd onderhoud beschadigd wordt de transportvaten van de boom. Deze vaten kunnen worden vergeleken met het bloedvatenstelsel van de mens. Wordt dus door het maaien de stam beschadigd dan heeft de boom een probleem om stoffen van de bladeren bij de wortels te krijgen en omgekeerd. De gezondheid gaat dan achteruit. Bovendien krijgen dan allerlei parasitaire zwammen een kans de boom aan te tasten.
Het tweede aspect betreft het wortelstelsel. Bomen zijn geen lantaarnpalen die met een steel in de bodem staan. Dat denkt men wel, kijk maar naar de vele bouwtekeningen, ontwerpen voor een nieuwe indeling van straten en lanen, etc., waarop de bomen staan afgebeeld als een rondje ter grootte van de diameter van de stam. Dat is – hetgeen al vaak gezegd is door mensen die inspreken over het groen – een fout uitgangspunt. Onder de grond heeft de boom een wortelstelsel, een groot netwerk van vertakkingen om water en voedsel op te nemen. Dit is qua omvang ongeveer tweederde van de projectie van de boomkruin op de grond en dat gegeven zou, in tegenstelling tot wat nu toe gebruikelijk is, standaard in het beleid moeten worden gebruikt. Voor het gezond functioneren van de boom hebben de wortels water en zuurstof nodig. Als de grond rondom de stam dus voor het parkeren van auto's wordt gebruikt of – nog slechter – wordt geasfalteerd, kan deze geen water en zuurstof meer doorlaten. Dan dreigt dus de zuurstof- en watervoorziening en daarmede uiteindelijk ook de voedselvoorziening van de boom in de problemen te komen, omdat het wortelstelsel van de boom niet meer naar behoren functioneert (vergelijk bij de mens als het darmstelsel slecht functioneert). Ook bij het aanleggen van kabels ten behoeve van internet etc. is er veel schade toegebracht aan het wortelstelsel. Inwoners van Zeist en ook de Stichting waren niet op de hoogte van de voorwaarden waaronder de vergunningen waren verstrekt. Duidelijk was wel dat de kabelaars de geulen voor de kabels vaak direct langs de stam van de bomen groeven en als er wortels waren dan werd er niet gebruik gemaakt van de techniek om de kabels onder de wortels door aan te leggen maar werden de wortels gewoon afgezaagd. Het beleid in Zeist met vooral aandacht voor parkeerplaatsen, brede wegen, snel aanleggen van internet kabels etc. heeft ertoe geleid dat deze problemen ontstonden. Gelukkig is daar nu wel meer aandacht voor evenals voor het voorkomen van schade aan de stam bij het maaien maar voor veel bomen is dat inmiddels te laat.
Het beleid van de afgelopen 25 jaar was dus bepaald niet boomvriendelijk te noemen en dat voor een gemeente die er trots op was hoog te hebben gescoord op de lijst van gemeentes waar het goed wonen en werken was; de vijfde plaats was te danken aan het groen. Dat dat groen er was dankzij de geweldige inspanningen van vorige gemeentebesturen en vorige generaties werd maar snel vergeten en dat er nu gezorgd moet worden voor het groen van over 50 jaar eveneens. Voor een gemeente die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan hadden we verwacht dat de financiën voldoende zouden zijn om dat te waarborgen. Dat was gezien de uitnodiging aan de burgerij om in 2013 mee te gaan denken aan oplossingen kennelijk niet het geval.
In de zes bijeenkomsten is vanuit twee invalshoeken gedacht. Een groep dacht vooral vanuit de wijken die ook het groene karakter moeten behouden. De andere groep dacht vanuit het historische karakter van Zeist met de vele lanen met groen. Zo kent Zeist niet alleen een aantal Middeleeuwse lanen, een relatief groot aantal formele bomenlanen die o.a. samenhangen met de aanleg van 't Slot Zeist, maar ook vele landschappelijke lanen die refereren aan de Engelse of romantische landschapsstijl en ook lanen met het zogenaamde 'Zeister profiel', dus lommerrijke lanen met brede grasbermen.
Uiteindelijk is er vanuit de groep in overleg met ambtenaren, want die hadden we nodig om inzage te hebben in de kosten van de vervanging en ook het onderhoud, een advies naar de gemeente opgesteld. Duidelijk was dat uitgaande van een levenscyclus van een boom van gemiddeld 70 jaar, de kosten zijn: plantkosten inclusief water geven 350 euro, onderhoud 400 euro en rooikosten 625 euro. Dus dat alleen al de rooikosten een aanzienlijk deel van de noodzakelijke vervanging uitmaken. Uitgaande van de gegevens die bekend zijn over welke bomen wanneer dienen te worden vervangen kon zo een inschatting worden gemaakt van de daarmede gepaard gaande kosten.
Uiteindelijk zijn voor het tweetal eerder aangegeven invalshoeken diverse scenario's doorgerekend, waardoor duidelijk werd wat de gevolgen voor het gemeentelijke laanbomenbezit zijn als maar een beperkt bedrag voor de vervanging beschikbaar is. Zeker als maar een beperkt bedrag beschikbaar zal worden gesteld, zal Zeist binnen een relatief korte termijn voor aanzienlijke gedeelten geen laanbomen meer kennen, met dus grote gevolgen voor het groene karakter van Zeist. Ook is berekend wat

Zeist gemiddeld kwijt zou zijn om haar laanbomen wel goed te kunnen onderhouden en ook te vervangen, en is een aantal technische aanbevelingen gedaan, ook om het bestand goed in stand te kunnen houden, dus in ieder geval beter dan in het verleden. Verder zijn een aantal mogelijke financiële oplossingen aangedragen. Dat alles in goede onderlinge samenwerking met de ambtenaren, die niet alleen over alle gegevens beschikten, maar ook in staat waren de diverse scenario's door te rekenen. Uiteindelijk is aan B&W geadviseerd te kiezen voor 'Scenario Q', dus voor een optimale instandhouding van het totale bomenbezit, waarbij dan wel kwaliteit boven kwantiteit gaat.
Tot grote tevredenheid van een ieder die aan het project heeft meegewerkt hebben zowel B en W als ook de raad integraal ingestemd met het advies. Het beleid ten aanzien van het groen wordt veranderd en zal in de komende jaren zo worden ingericht dat het groene cultuurhistorisch karakter van Zeist en ook het bomenbezit in de wijken behouden kan blijven. De financiële middelen zullen daarvoor beschikbaar moeten komen. Gemiddeld op jaarbasis is dat 687.500 euro, dus op zich maar een beperkt extra bedrag van 266.500 euro boven op het bedrag van 421.000 euro dat thans voor het bomenonderhoud beschikbaar is, maar in de periode dat heel veel bomen vervangen moeten worden (binnen 30 jaar) is er minstens 1,8 miljoen euro per jaar nodig, hetgeen dus een 'spaartekort' boven het gemiddelde bedrag dat noodzakelijk is betekent van 1.2 miljoen euro op jaarbasis. Tijd om te sparen is er bijna niet, want de piek zal al over zo'n 4 jaar ingaan. Kortom, er zal geld beschikbaar moeten komen in een soort bomenfonds, waarvoor door de raad inmiddels ook een eerst aanzet is gegeven, maar nog niet in een definitieve vorm. Gelukkig is hier in het nieuwe coalitieakkoord wel bijzondere aandacht voor.
Van belang is dat eenieder in 2013 er van overtuigd was dat Zeist groen moet blijven, dat die wil daartoe in een raadsbesluit is uitgesproken en vastgelegd. Thans wordt door een nieuwe groep, waarin overigens ook vrijwel alle burgers en maatschappelijke organisaties vertegenwoordigd zijn die ook eerder bij het voorliggende advies waren betrokken, een en ander in een bomenbeheerplan nader uitgewerkt. Rekening houdend met de mogelijke maatregelen uit het adviesrapport, zoals de keuze binnen bepaalde lanen voor ruimere plantafstanden of tijdelijke bomen niet te vervangen (het zogenaamde 'harmonica-model'), zal dan ook beter duidelijk worden wat de werkelijke kosten zullen zijn. Het is zeker dat we in 2014 een oplossing zullen gaan vinden die het mogelijk moet maken dat de gemeente net als bij vorige generaties zorg gaat dragen voor het groen. Dit mag niet zoals in de afgelopen twintig jaar bleek een sluitpost zijn. Met de kennis van nu is daar vaak terecht tegen geprotesteerd en geageerd. Het overleg met de burgers in 2013 en 2014 was en is zinvol; het zal zeker positieve invullingen opleveren en ertoe gaan leiden dat de gemeente Zeist het groene karakter gaat behouden. *Noblesse oblige* en we zijn blij dat dat de uitkomst is geweest van een zeer inspirerend overleg tussen gemeenteambtenaren en voor het groen bezorgde burgers.
Erik Notenboom